

Verdwenen traditie: de eigenaarsvlag

De Amerikanen noemen het een private signal, de Britten een racing flag. In het Nederlands zou regatta-vlag mooi klinken. Maar wat vooral in de Verenigde Staten als een diepgewortelde traditie geldt, is hier al in de vroege dagen van de moderne zeilsport verloren gegaan: de eigenaarsvlag. Door: René Westerhuis

In 1891 publiceert Lloyd's in Londen voor het eerst een register met *British and Foreign Yachts*. Britse en buitenlandse jachten, onderscheid moet er zijn. Het lijvige boekwerk omvat de gegevens van een kleine 1900 zeiljachten, inclusief bouwjaar, ontwerper, werf, afmetingen, zeilplan, zeilmaker, thuishaven en eigenaar. Een apart katern in kleurendruk toont 951 eigenaarsvlaggen, gesorteerd op de basiskleur van de vlag. Dus ingericht als een praktisch naslagwerk voor vlagherkenning. Rechthoekige vlaggen en wimpels met de meest vindingrijke onderscheidingstekenen voeren de boventoon, maar ook de rechthoek met zwaluwstaart is populair. Amerikaanse eigenaren kiezen veelal voor een variant daarvan: de *burgee*, een wimpel met zwaluwstaart.

Lage landen

In het register zijn ook 82 Nederlandse en Belgische jachten opgenomen. Vooral oud geld kiest in die dagen het ruime sop. Namen als Vos van Hagestein, Groenix van Zoelen, Roeters van Lennep en Six ontbreken niet. Laatstgenoemde is één van de slechts vier Nederlandse eigenaren die volgens het register een eigen vlag bezitten. Een witte vlag met een grote rode stip, die sinds 1870 in gebruik is als de Japanse koopvaardijvlag. Heel toepasselijk, want zijn supersnelle – op de wedstrijdbanen zeer gevreesde – centreboard (midzwaardjacht) *Yum Yum* is immers vernoemd naar de felle en tegelijkertijd felbegeerde Japanse

jonge dame uit de populaire komische opera *The Mikado*. (De Keizer). Tien jaar later is de omvang van het Lloyd's jachtregister meer dan verdrievoudigd en is het aantal eigenaarsvlaggen bijna verdubbeld. Nederland en België blijven echter in bescheiden getallen steken. Het aantal opgenomen jachten stijgt weliswaar tot 134, de hoeveelheid eigenaarsvlaggen blijft met zes bijzonder schamel. Wel is er in 1901 een zeer opvallende nieuwkomer: Theo van Heemstede Obelt, nieuw geld en eigenaar van de *Trilby*, een 31-tons Yawl. Hij pakt meteen ook flink uit met zo'n beetje de meest kleurrijke vlag in het hele boekwerk. Dat past hem wel, want als ondernemer pur sang toont hij zich een kleurrijk en gedreven figuur. Theo ziet op 14 april 1857 in Zwolle het levenslicht. Zijn vader Cornelis is gezagvoerder ter koopvaardij, lid van het College Zeemanshoop te Amsterdam (vlag 682) en de vrijmetselaarsloge 'La Flamboyante' in Dordrecht. Leden van deze loge brengen verschillende schepen in de vaart waaronder het fregat *Broedertrouw* waarop Cornelis in 1852 als 2e stuurman aanmonstert. In 1859 komt de bij Willem van Goor te Zwolle gebouwde bark *Johannes Christiaan* (486 ton) onder zijn bevel. Wanneer de eigenaar dit schip in 1864 laat veilen, verhuist de familie naar Amsterdam en gaat Cornelis aan de slag als scheepsbouwmeester op een van de vele werven langs de Hoogte Kadijk.

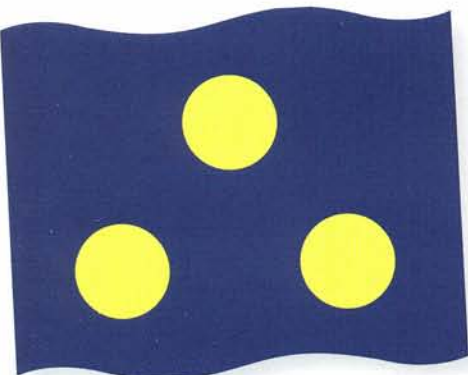
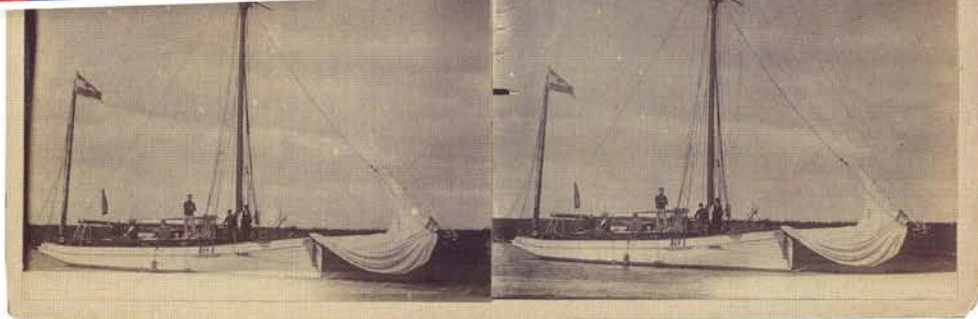
links: Theo van Heemstede Obelt gehuld in oliejas tijdens zeilwedstrijden op de Zuiderzee in 1912. Hij koos voor een zeer kleurrijke eigenaarsvlag met verwijzing naar de naam van zijn jacht *Trilby*. Het KNZ&RV jaarboekje toont een heel andere vlag, maar die hees hij wellicht op een van zijn andere schepen. (foto Spaarnestad)

boven: De vooroorlogse Jaarboeken van de KNZ&RV drukten de eigenaarsvlaggen van de leden af. Zo had dhr. Kersken een kersentak in zijn vlag

onder: Jonkheer Six gebruikte aan boord van zijn centreboard *Yum Yum* (midden) de Japanse koopvaardijvlag als eigenaarsvlag

Even lijkt het erop dat Theo in de voetsporen van zijn vader zal treden. In 1871 wordt hij toegelaten tot de opleiding stuurman aan de Hogere Zeevaartschool in Amsterdam. Wiskunde blijkt niet zijn sterkste kant (rapportcijfer 4), in hand-

links: Het jacht *Frida* van Ernst Crone met daaronder de bijbehorende eigenaarsvlag

boven: Een unieke stereofoto van de yawl *Trilby*, met als inzet de eigenaarsvlag. De opnamedatum is onbekend. De achterzijde is voorzien van het stempel: Th. van Heemstede Obelt - Amateurfotograaf. (coll. Rijksmuseum Amsterdam)

links onder: De typische wimpelvorm van de burgee geniet bij veel Amerikaanse jachteigenaren de voorkeur voor hun *private signal*. (collectie auteur)

aandacht besteed, dat de eigenaarsvlaggen steeds in meerkleurendruk in de Jaarboekjes van de Vereniging werden afgedrukt, voorzien van naam en toenaam. De eigenaarsvlag heeft tegenwoordig geen hoge prioriteit meer, zo blijkt, want hij wordt in de opsommingen vaak als laatste genoemd en steevast 'weggezet' als fantasievlag. Toch is hij niet helemaal betekenisloos. Wie er een heeft, hijst hem in het stuurboordwant, maar alleen als het jacht geankerd ligt of afgemeerd is. Je toont ermee dat je als eigenaar zelf aan boord bent en bereid bent om (ongevraagd) bezoek te ontvangen. Wie daarvan niet gediend is hijst een blauwe vlag, onder de beleefdheidsvlag.

loodgietersbedrijf, klimt binnen korte tijd op tot expert op het gebied van sanitaire installaties en mag naast vele notabelen zelfs het Koninklijk Huis tot zijn klantenkring rekenen. Parallel aan zijn zakelijke activiteiten is hij een fanatiek zeiler. Hij is lid van de Koninklijke Nederlandse Zeil- en Roeivereniging, neemt zitting in wedstrijdcomités, bezit verschillende zeil- en motorjachten en handelt ook in schepen. Rond 1900 schaft hij de *Trilby* aan. Bij de naamgeving laat hij zich waarschijnlijk inspireren door een roman met als hoofdpersoon: Trilby O'Ferrall. Deze jongedame is half-Iers, wat mogelijk het diagonale rode kruis in Theo's eigenaarsvlag verklaart. Dit kruis van St. Patrick siert tot 1916 ook de witte vlag van het koninkrijk Ierland. Opvallend is dat zijn internationale eigenaarsvlag een heel andere is dan die hij op het thuiswater van de Zuiderzee hijst (3de kolom van links, 2de rij).

Eigenaarsvlag auteur

EIGEN ONTWERP

In een ultieme poging zeilers weer enthousiast te krijgen voor een eigen regattavlag heeft de auteur het voortouw genomen met het ontwerp van een wimpel gebaseerd op de kleuren van de Nederlandse vlag en een gestyleerde kompasnaald. Dus mocht u die waarnemen, weet u in ieder geval wie daar zeilt! Heeft u zelf een eigenaarsvlag? Laat het ons weten. Heeft u nog geen eigenaarsvlag? Bij vlaggenmaker Dokkumer Vlaggen Centrale (DVC) vindt je op de site een handige module om zelf een ontwerp te maken en digitaal door te sturen zodat u een persoonlijk dundoek kunt laten maken.

196 ANNIN & CO., NEW YORK

PRIVATE YACHT SIGNALS
ALL WOOL BUNTING
Made of Annin & Co.'s HIGH GRADE BUNTING
Reg. U.S. Pat. Off.

All the Flags of all the Yachts that defended the America's Cup were made by Annin & Co.

Private Signals are made: With at least two-thirds of length

Made to order only as ANNIN & CO. can make them.

A Yacht is known by the Flag she flies.
—ANNIN & CO.

Length	Each
12 or 18 inches	2.60
18, 21 or 24 inches	4.30
30 inches	5.80
33 inches	6.50
36 inches	7.20
39 inches	8.00
42 inches	8.70
45 inches	9.50
48 inches	10.00
54 inches	11.50
60 inches	13.00
66 inches	14.50
72 inches	16.00

An extra charge will be made for very elaborate or complicated sword or styl design.

Etiquette

Terug naar de eigenaarsvlag en het gebruik van vlaggen en wimpels in zijn algemeenheid. In Spiegel nr 6 van 2006 schreef Jan Neef er voor het laatst over. Allerlei aanmerkingen over een 'goede vlagvoering' vindt je verder bij de behoudsverenigingen op hun websites, maar ook bij gedistingeerde zeilverenigingen als de Koninklijke KNZ&RV in Muiden. Op alle jachten van leden van de KNZ&RV werden vroeger, en zeker voor de Tweede Wereldoorlog, eigenaarsvlaggen gevoerd. Aan de herkenning werd zoveel

en rechtlijnig tekenen munt hij echter uit (10). Alles bij elkaar boeit de opleiding hem uiteindelijk niet of nauwelijks. Na twee jaar houdt hij het voor gezien en vertrekt naar Londen. Hier volgt hij met succes een opleiding tot *sanitary engineer*. In 1882 start hij op 25-jarige leeftijd zijn eigen